

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.1.2.24>

PODSTAWY PRAWNE ORGANIZACJI DZIAŁALNOŚCI ORGANÓW PROKURATURY W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ: POZYTYWNE DOŚWIADCZENIA DLA UKRAINY

Roman Mazurik

*kandydat nauk prawnych,
kandydat na stopień naukowy doktora nauk prawnych
Uniwersytet Sprawy Celnej i Finansów (Dniepr, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0001-9197-4844
e-mail: mazuryk@gmail.com*

Adnotacja. Publikacja naukowa analizuje doświadczenia administracyjno-prawne organizacji i działalności prokuratur regionalnych w Rzeczypospolitej Polskiej, która przeszła trudną drogę integracji europejskiej i w optymalnym czasie zbudowała skuteczny system organów wymiaru sprawiedliwości.

Metodologia badań opiera się na organicznym połączeniu filozoficznych, ogólnych naukowych i specjalnie prawnych metod badawczych.

Zbadano pozytywne doświadczenia organizacji działalności prokuratury w Rzeczypospolitej Polskiej, która jest przykładem udanej integracji krajów poradzieckich z Unią Europejską i ma stabilny system organizacji działań prokuratorskich oparty na tradycjach narodowych, z uwzględnieniem specyfiki podziału administracyjnego i wysokiego poziomu szacunku w społeczeństwie. Należy zauważyć, że wskazane jest przyjęcie polskiego doświadczenia organizacji i działalności prokuratur regionalnych, biorąc pod uwagę rozległy podział administracyjno-terytorialny Rzeczypospolitej Polskiej, krajowe tradycje prawne i zwyczaje, które są zbliżone do ukraińskich, a także poziom świadomości prawnej i kultury prawnej obywateli.

Na uwagę zasługują pozytywne doświadczenia polskiej prokuratury w zakresie organizacji działalności prokuratury wojskowej (m.in. nadania prokuratorom wojskowym statusu żołnierza), funkcjonowania elektronicznego postępowania karnego, a także w zakresie przeciwdziałania korupcji.

Słowa kluczowe: prokuratura regionalna, organizacja, działalność, doświadczenie zagraniczne, sąd, interes państwa, obrona, uprawnienia, roszczenia prawne, podstawy, zabezpieczenie administracyjno-prawne, administracja publiczna.

LEGAL BASES OF ORGANIZATION OF ACTIVITIES OF PROSECUTOR'S OFFICES IN THE REPUBLIC OF POLAND: POSITIVE EXPERIENCE FOR UKRAINE

Roman Mazurik

*Candidate of Law Science,
Candidate of the Degree of Doctor of Laws
University of Customs and Finance (Dnipro, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0001-9197-4844
e-mail: mazuryk@gmail.com*

Abstract. The scientific publication is devoted to the experience of administrative and legal support of the organization and activities of regional prosecutor's offices in the Republic of Poland, which has passed a difficult path of European integration and built an effective system of criminal justice bodies in the optimal time.

The research methodology is based on an organic combination of philosophical, general scientific and special legal research methods.

The positive experience of the organization of the prosecutor's office in the Republic of Poland, which is an example of successful integration of post-Soviet countries into the European Union and has a stable system of prosecutorial activity based on national traditions, taking into account the peculiarities of administrative-territorial division and high respect in society. In particular, it is expedient to borrow the Polish experience of organization and activity of regional prosecutor's offices, taking into account the extensive administrative-territorial division of the Republic of Poland, national legal traditions, as well as the level of legal awareness and legal culture.

The positive experience of the Polish Prosecutor's Office in organizing the activities of the military prosecutor's office, the functioning of electronic criminal proceedings, as well as in the field of anti-corruption is noteworthy.

Key words: regional prosecutor's office, organization, activity, foreign experience, court, interests of the state, protection, powers, legal requirements, grounds, administrative and legal support, public administration.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА: ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Роман Мазурик

*кандидат юридичних наук,
здобувач наукового ступеня доктора юридичних наук
Університету митної справи та фінансів (Дніпро, Україна)
ORCID ID: 0000-0001-9197-4844
e-mail: mazuryk@gmail.com*

Анотація. У науковій публікації проаналізовано досвід адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності регіональних прокуратур у Республіці Польща, яка пройшла складний шлях євроінтеграції та в оптимальні строки побудувала ефективну систему органів кримінальної юстиції.

Методологія дослідження ґрунтується на органічному поєднанні філософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних методів дослідження.

Досліджено позитивний досвід організації діяльності прокуратури у Республіці Польща, яка є прикладом успішної інтеграції пострадянських країн у Європейський Союз та має стабільну систему організації прокурорської діяльності, засновану на національних традиціях, з урахуванням особливостей адміністративно-територіального поділу та з високим рівнем поваги у суспільстві. Зазначається, що доцільно запозичити польський досвід організації та діяльності регіональних прокуратур, враховуючи розгалужений адміністративно-територіальний поділ Республіки Польща, національні правові традиції та звичаї, які є близькими до українських, а також рівень правосвідомості та правової культури громадян.

Заслужує на увагу позитивний досвід польської прокуратури щодо організації діяльності військової прокуратури (зокрема, надання військовим прокурорам статусу військовослужбовця), функціонування електронного кримінального провадження, а також у сфері протидії корупції.

Ключові слова: регіональна прокуратура, організація, діяльність, зарубіжний досвід, суд, інтереси держави, захист, повноваження, законні вимоги, підстави, адміністративно-правове забезпечення, публічна адміністрація.

Вступ. Республіка Польща є пріоритетним партнером України на шляху інтеграції до Європейського Союзу та найкращим прикладом приведення національного законодавства та правоохоронної системи у відповідність до міжнародних та європейських стандартів.

Адміністративно-правове забезпечення організації та діяльності органів прокуратури у Республіці Польща пройшло тривалу перевірку часом та продемонструвало достатньо ефективні результати, тому для національної юридичної науки позитивний досвід адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності прокуратури в польській державі є актуальним предметом дослідження. Особливе значення в контексті реформування органів прокуратури України має дослідження досвіду організації та діяльності регіональних прокуратур у Республіці Польща як державі зі складним адміністративно-територіальним устроєм з метою визначення можливості і доцільності запозичення найкращих його елементів та їх впровадження в національну юридичну практику.

Дослідженню зарубіжного досвіду організації органів прокуратури приділяли увагу такі відомі науковці, як О. Величко, В. Драган, А. Долгополов, З. Загінєй, С. Ківалов, Л. Кормич, В. Кравчук, Н. Муравйов, І. Плахіна, Ю. Севрук, В. Сухонос, Н. Холодницький, О. Хорсуненко, Ю. Чаплинська, О. Ярмиш та інші. Однак питання адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності регіональних прокуратур у Республіці Польща досліджено фрагментарно, в рамках більш загальних тем, що актуалізує необхідність проведення цього дослідження.

Основна частина. Метою наукової публікації є дослідження досвіду адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності регіональних прокуратур у Республіці Польща та визначення можливості запозичення найкращого позитивного досвіду з метою його впровадження в національну юридичну практику.

Республіка Польща є найближчою до України державою, яка пройшла складний шлях від пострадянської правової системи до формування сталого національного законодавства та ефективної системи кримінальної юстиції, що відповідають міжнародним та європейським стандартам. Прокуратура Республіки Польща має достатньо складну ієрархічну організацію, яка зумовлена особливостями адміністративно-територіального устрою Польщі.

Так, згідно зі ст. 1 Закону про прокуратуру від 28 січня 2016 р., систему прокуратури Республіки Польща утворюють Генеральний прокурор (Prokurator Generalny), який є одночасно Міністром юстиції та вищим органом прокуратури, а також підпорядковані йому прокуратури: Національна прокуратура (Prokuratura Krajowa), а також прокурори Інституту Національної Пам'яті – Комісії із провадження по злочинах проти Польського Народу (стаття 1 Закону 2016 р.) (Prawo o prokuraturze, 2016). Національна прокуратура належить до складу Міністерства юстиції. Державними прокурорами загальних організаційних підрозділів прокуратури є прокурори Національної прокуратури, регіональних прокуратур, окружних прокуратур та районних прокуратур. Регіональна (апеляційна) прокуратура створюється на території, що охоплює територіальну юрисдикцію не менше двох окружних прокуратур. Окружна прокуратура створюється на території, що охоплює територіальну юрисдикцію принаймні двох районних прокуратур. Районна прокуратура створюється для однієї або декількох гмін, може бути створено більше однієї районної прокуратури у межах однієї гмини (Хорсуненко, 2018: 61).

Отже, прокуратура Польщі на регіональному рівні організована подібно до української системи організації та діяльності прокуратури, проте має чотири рівні ієрархічної структури, що зумовлено особливостями адміністративно-територіального устрою Республіки Польща. Запозичення та впровадження в національну юридичну практику заслугове польський досвід створення та функціонування Інституту Національної Пам'яті, прокурори якого здійснюють провадження по злочинах проти народу, що є актуальним в умовах агресії Російської Федерації проти України.

Відповідно до ст. 3 Закону про прокуратуру від 28 січня 2016 р. прокуратура Республіки Польща виконує наступні завдання (функції):

– ведення або нагляд за підготовчим провадженням у кримінальних справах та виступ державного обвинувача в судах;

- подання позовів у цивільних справах, а також подання заяв та участь у судових провадженнях у цивільних справах у галузі трудового права та законодавства про соціальне забезпечення, якщо цього вимагає захист верховенства права, соціальних інтересів, майна або прав громадян;
- вжиття передбачених законом заходів, спрямованих на правильне та рівномірне застосування закону в судовому та адміністративному судочинстві, у справах про проступки та в інших провадженнях, передбачених Законом;
 - нагляд за виконанням рішень про попереднє ув'язнення та інших рішень про позбавлення волі;
 - проведення досліджень у галузі злочинності, а також боротьби з нею та запобігання їй, співпраця з іншими суб'єктами у цьому напрямку;
 - збір, обробка та аналіз даних в ІТ-системах, включаючи персональні дані, з проваджень, що проводяться або контролюються згідно із Законом, та з участі в судовому та адміністративному судочинстві, у справах про проступки або інших проваджень, передбачених Законом; передача даних та результати аналізу до відповідних органів влади, включаючи органи іншої держави, якщо це передбачено законом або міжнародною угодою, ратифікованою Республікою Польща;
 - звернення до суду щодо незаконних адміністративних рішень та участь у судових провадженнях щодо законності таких рішень;
 - координація діяльності в галузі переслідування злочинів або фіскальних злочинів, що здійснюється іншими державними органами;
 - співпраця з органами державної влади, державними організаційними підрозділами та громадськими організаціями щодо запобігання злочинності та іншим порушенням законодавства;
 - співпраця з керівником Національного кримінально-інформаційного центру в обсязі, необхідному для виконання його статутних завдань;
 - співпраця та участь у заходах, що здійснюються міжнародними або наднаціональними організаціями та міжнародними командами, що діють на основі міжнародних угод, включаючи ті, що укладають міжнародні організації, ратифіковані Республікою Польща;
 - видача висновків щодо проєктів нормативних актів;
 - співпраця з організаціями, що об'єднують прокурорів або працівників прокуратури, включаючи співфінансування спільних дослідницьких або навчальних проєктів;
 - здійснення інших видів діяльності, визначених статутом (Prawo o prokuraturze, 2016).

Таким чином, прокурорам надано низку повноважень як у сфері кримінальних та цивільних справ, так і різного адміністративно-управлінського й організаційно-розпорядчого характеру, зокрема повноваження у сфері координації інших органів влади, представницькі повноваження, науково-дослідні повноваження, інформаційно-аналітичні повноваження тощо (Циганок, 2019: 344). Вищезазначений досвід надання широких на різновекторних повноважень органам прокуратури в Республіці Польща цілком може бути запозичений та імплементований в національне законодавство та юридичну практику, що своєю чергою сприятиме зростанню поваги до органів прокуратури з боку громадськості та дозволить здійснювати більш ефективний захист прав і свобод людини та інтересів держави прокурорами.

Згідно із ст. 56 Закону про прокуратуру від 28 січня 2016 р. прокурор порушує та веде підготовче провадження або дає розпорядження про початок та проведення такого провадження іншому уповноваженому органу, а потім виконує функції прокурора в суді. В ході підготовчого провадження прокурор застосовує запобіжні заходи до підозрюваних у випадках, передбачених законами. Підготовче провадження може проводитися в електронній формі. Прокурор може пред'явити до суду обвинувальний акт разом з матеріалами такого підготовчого провадження, складеними в електронній формі. Документи, складені в електронній формі, підписуються прокурором електронним підписом (Prawo o prokuraturze, 2016).

В Україні також існує потреба переходу від паперового до електронного кримінального провадження, з урахуванням вищезазначеного позитивного досвіду Республіки Польща.

На окрему увагу заслуговує досвід організації військової прокуратури Республіки Польща.

Так, як зазначає В. Вдовитченко, поряд із військовими судами у Республіці Польща створено систему спеціалізованих підрозділів прокуратури у військовій сфері – організаційні підрозділи з військових справ (komórki organizacyjne do spraw wojskowych).

Відповідно до Закону Республіки Польща «Про прокуратуру» від 28 січня 2016 (Prawo o prokuraturze, 2016) одним із заступників Генерального прокурора є заступник Генерального прокурора з військових справ. Кандидат на посаду заступника Генерального прокурора з військових справ погоджується Генеральним прокурором з Міністром національної оборони. Клопотання про звільнення заступника Генерального прокурора з військових справ погоджується Генеральним прокурором з Міністром національної оборони.

У справах, що підпадають під юрисдикцію військових судів, завдання, покладені на прокуратуру, виконують прокурори загальних організаційних підрозділів прокуратури, що діють у департаменті з військових справ Генеральної прокуратури, в управліннях окружних прокуратур та відділах районних прокуратур з військових справ (Вдовитченко, 2021).

Військові прокурори також виконують завдання у справах, що не входять до компетенції військових судів. Прокурори з військових справ, які є професійними військовослужбовцями, виконують службові завдання у разі використання або перебування Збройних Сил Республіки Польща за межами держави, у разі мобілізації, воєнного стану та під час війни.

В окружній прокуратурі, де створено управління з військових справ, прокурором, який відповідає за це управління, є заступник окружного прокурора з військових справ, який призначається на посаду та звільняється з посади Генеральним прокурором за пропозицією заступника Генерального прокурора з військових справ після консультації з Міністром національної оборони.

У районній прокуратурі, в якій створено відділ з військових справ, прокурором, який відповідає за цей відділ, є заступник районного прокурора з військових справ, який призначається та звільняється у такому ж порядку, як і у окружних прокуратурах.

Наразі у системі органів прокуратури Республіки Польща здійснюють свою діяльність чотири управління з військових справ у окружних прокуратурах та дванадцять відділів з військових справ у районних прокуратурах. Створення, розташування та територія, на яку поширюється юрисдикція цих підрозділів, визначається розпорядженням Міністра юстиції «Про утворення у окружних та районних прокуратурах організаційних підрозділів з військових справ та встановлення їх місць розташування та районів юрисдикції» від 22 березня 2016 року. Відповідно до цього розпорядження із змінами та доповненнями наразі функціонують управління з військових справ при окружній прокуратурі у Гданську, якому підпорядковані відділи з військових справ при районних прокуратурах Гдиня, Бидгощ-Полудне та Ольштин-Полудне, управління з військових справ при окружній прокуратурі у Кракові, якому підпорядковані відділи з військових справ при районних прокуратурах Катовіце-Полудне, Краків-Кроводжа та Ржешов, управління з військових справ у окружній прокуратурі у Познані, якому підпорядковані відділи з військових справ при районних прокуратурах Познань-Грюнвальд, Щецин-Небушево та Вроцлав-Фабрична, управління з військових справ при окружній прокуратурі у Варшаві, якому підпорядковані відділи з військових справ при районних прокуратурах Білосток-Північній, Люблін та Варшава-Урсинув (Вдовитченко, 2021).

В. Вдовитченко зазначає, що хоча підрозділи прокуратур з військових справ формально інтегровані до територіальних органів прокуратури, але діють за екстериторіальним принципом та фактично є самостійною структурою зі своєю ієрархією. Юрисдикція управління з військових справ окружної прокуратури виходить за межі юрисдикції цієї окружної прокуратури, та йому підконтрольні відділи з військових справ районних прокуратур, які діють в складі інших окружних прокуратур, де немає управлінь з військових справ. Юрисдикція відділу з військових справ районної прокуратури розповсюджується на території, що знаходяться під юрисдикцією інших районних прокуратур, де немає таких спеціалізованих відділів. Наприклад, для районної прокуратури в Любліні, у якій функціонує відділ з військових справ, вищестоящою прокуратурою є окружна прокуратура в Любліні, а для зазначеного відділу вищестоящим органом прокуратури є управління з військових справ окружної прокуратури у Варшаві. Окрім того, територіальна юрисдикція відділу з військових справ районної прокуратури в Любліні поширюється на територію усього Люблінського воєводства, в межах якого здійснюють свою діяльність декілька десятків районних прокуратур, у яких таких відділів немає (Вдовитченко, 2021).

Відповідно до ст. 657 (глава 15) Кримінально-процесуального кодексу Республіки Польща процесуальні права Генерального прокурора також покладаються на заступника Генерального прокурора з військових справ, якщо законом не передбачено інше, а повноваження окружного прокурора покладаються, відповідно, на заступника окружного прокурора з військових справ, що свідчить про фактичну процесуальну самостійність цих посадових осіб у підвідомчих їм справах (Кримінально-процесуальний кодекс Республіки Польща, 2021).

Водночас Правилами внутрішньої діяльності загальних організаційних підрозділів прокуратури, що введено в дію розпорядженням Міністра юстиції Республіки Польща від 7 квітня 2016 року, серед іншого передбачено, що вища ланка підрозділів прокуратури з військових справ наділена функціями координації та контролю щодо діяльності нижчестоящих підрозділів.

Крім того, В. Вдовитченко справедливо зазначає, що національні органи військової прокуратури після прийняття відповідних змін до Закону України «Про прокуратуру» у 2019 реформовані у спеціалізовані прокуратури у військовій та оборонній сфері, працівники яких не мають статусу військовослужбовців. Звільнення військових прокурорів із військової служби призвело до значного відтоку кваліфікованих кадрів, суттєво ускладнило виконання прокурорами своїх обов'язків, зокрема у зоні проведення операції Об'єднаних сил, та призводитиме у подальшому до комплектування цієї інституції кадрами, які не матимуть жодного досвіду військової служби чи військової підготовки, що суттєво відобразиться на якості виконання своїх повноважень органами прокуратури у сфері оборони (Вдовитченко, 2021).

Вищезазначене зумовлює необхідність запозичення позитивного досвіду Республіки Польща у сфері адміністративно-правового забезпечення організації діяльності військових прокуратур та надання військовим прокурорам статусу військовослужбовців.

Науковці вказують і на певні недоліки в організації та діяльності прокуратури Республіки Польща. Так, як зазначає С. Циганок, під час прийняття Закону «Про прокуратуру» 2016 р. повною мірою не врахували рекомендації, які були підготовлені Консультативною радою європейських прокурорів. Зокрема, Міністр юстиції (Генеральний прокурор) Республіки Польща має повноваження переводити прокурора з однієї прокуратури в іншу і навіть в іншу установу чи організацію на строк до шести місяців без його згоди, а в обґрунтованих випадках – через кадрові потреби – на строк до 12 місяців протягом року, що може суттєво впливати на незалежність та автономність прокурорів (Циганок, 2019: 345).

Підсумовуючи, за результатами проведеного дослідження слід визначити, до якої адміністративно-правової моделі належить прокуратура Республіки Польща.

В. Мойсик зазначає, що у світі існують чотири основні підходи до визначення адміністративно-правового статусу прокуратури в системі органів державної влади. Перший підхід ґрунтується на тому, що прокуратура є самостійною інституцією. Такий підхід застосовується в Азербайджані, Білорусії, Вірменії, Еквадорі, Іраку, Кореї, Туркменістані та Узбекистані. Другий підхід характерний тим, що прокуратура може перебувати у складі виконавчої влади. Такі моделі прокуратури існують в Австрії, Бельгії, Данії, Єгипті, Ізраїлі, Італії, Канаді, Польщі, Румунії, Туреччині, Німеччині, Японії та деяких інших державах. Згідно з третім підходом прокуратура перебуває у складі судової влади. До судової гілки влади належать прокуратури Грузії, Латвії, Люксембургу, Молдови, Уругваю тощо. Четвертий підхід відносить прокуратуру до складу законодавчої влади, такі моделі прокуратури існують у Венесуелі, Колумбії. Проте у більшості сучасних демократичних країн спостерігається тенденція віднесення прокуратури саме до судової гілки влади – це Греція, Іспанія, Нідерланди, Португалія та ін. (Мойсик, 2008: 8–9).

Отже, враховуючи вищевикладене, прокуратура Республіки Польща належить до другої моделі, Генеральний прокурор Республіки Польща є одночасно Міністром юстиції, Канцелярія Генерального прокурора підпорядкована Міністру юстиції, що певним чином порушує загально визнаний принцип політичної нейтральності органів прокуратури.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє сформулювати висновок про те, що для України актуальним та важливим є досвід адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності регіональних прокуратур у Республіці Польща, адже певні елементи позитивного досвіду організації діяльності прокурорів в польській державі можуть бути запозичені з метою впровадження в національну юридичну практику. Зокрема, доцільно запозичити досвід організації та діяльності регіональних прокуратур в Республіці Польща, враховуючи її адміністративно-територіальний поділ та її позитивний досвід протидії організованій злочинності та корупції. Для України, яка знаходиться в процесі адміністративно-територіальної реформи, що за своєю сутністю є реформою децентралізації, позитивним є досвід створення такої розгалуженої системи органів прокуратури, яка співпадає із системою органів правосуддя та максимально наближена до громадян відповідної територіальної громади.

Позитивний досвід адміністративно-правового забезпечення електронного кримінального провадження в польській державі заслуговує на впровадження в національне законодавство та юридичну практику шляхом внесення змін до чинного національного законодавства. Відмова від більшості паперових документів не тільки забезпечить економію бюджетних коштів, але й значно спростить систему обміну інформацією між органами прокуратури та підрозділами органів досудового розслідування Національної поліції.

Актуальною в контексті продовження агресії Російської Федерації проти України є необхідність запозичення позитивного досвіду Республіки Польща у сфері адміністративно-правового забезпечення організації діяльності військових прокуратур та надання військовим прокурорам статусу військовослужбовців, що забезпечить більш ефективне процесуальне керівництво досудовим розслідуванням військових злочинів.

Перспективність подальшого дослідження цієї теми зумовлюється необхідністю удосконалення адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності прокуратури України в цілому та на регіональному рівні з урахуванням найкращого позитивного зарубіжного досвіду, міжнародних стандартів діяльності прокурорів, з урахуванням національних правових традицій, рівня правосвідомості та правової культури громадян України, адже сліпе запозичення зарубіжного досвіду у сфері організації та діяльності органів кримінально юстиції є неприпустимим.

Список використаних джерел:

1. Рибалка Н.О. Зарубіжний досвід управління органами прокуратури та можливості його використання в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2013. № 1. С. 15–19.
2. Вдовитченко В. Організація правоохоронної діяльності у сфері оборони: досвід Республіки Польща для України. *ІА проект «РЕЗОНАНС»*. Спеціалізована прокуратура у військовій та оборонній сфері Західного регіону: офіційний веб-сайт. Дата оновлення: 27.04.2021. URL: https://vpzhr.gp.gov.ua/ua/guidance_vpzhr.html?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=294024.
3. Prawo o prokuraturze: Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. / *Dziennik ustaw*. 2016. poz. 177. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20160000177>.
4. Хорсуненко О.В. Прокуратура України та країн – членів Європейського Союзу: порівняльне дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.10 «судоустрій; прокуратура та адвокатура»; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Національний університет «Одеська юридична академія» МОН України. Київ, 2018. 224 с.
5. Кримінально-процесуальний кодекс Республіки Польща від 06.06.1997. Дата оновлення: 24.03.2021. URL: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/kodeks-postepowania-karnego-16798685>.
6. Циганок С. Незалежність прокуратури: досвід Польщі. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 6. С. 343–346.
7. Мойсик В. До питання реформування української прокуратури. *Голос України*. 2008. 13 травня (№ 89). С. 8–9.

References:

1. Rybalka, N.O. (2013) Zarubizhnyi dosvid upravlinnia orhanamy prokuratury ta mozhlyvosti yoho vykorystannia v Ukraini [Foreign experience in the management of prosecutors and the possibility of its use in Ukraine]. *Pivdenoukrainskyi pravnychiy chasopys*. № 1. P. 15–19. [in Ukrainian].
2. Vdovytchenko, V. (2021) Orhanizatsiia pravookhoronnoi diialnosti u sferi obrony: dosvid Respubliky Polshcha dlia Ukrainy [Organization of law enforcement activities in the field of defense: the experience of the Republic of Poland for Ukraine].

- IA proekt «REZONANS»*. Spetsializovana prokuratura u viiskovii ta oboronii sferi Zakhidnoho rehionu: ofitsiinyi veb-sait. URL: https://vpzhr.gp.gov.ua/ua/guidance_vpzhr.html?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=294024 [in Ukrainian].
3. Prawo o prokuraturze: Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. / Dzennik ustaw. 2016. poz. 177. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU2016000177> [in Polish].
 4. Khorsunenکو, O.V. (2018) Prokuratura Ukrainy ta krain-chleniv Yevropeiskoho Soiuzu: porivnialne doslidzhennia [The Prosecutor's Office of Ukraine and the Member States of the European Union: a comparative study]: dys. ... kand. yuryd. nauk.: spets. 12.00.10 «sudoustrii; prokuratura ta advokatura»; Instytut derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho NAN Ukrainy; Natsionalnyi universytet «Odeska yurydychna akademiia» MON Ukrainy. Kyiv. 224 p. [in Ukrainian].
 5. Kryminalno-protsesualnyi kodeks Respubliki Polshcha vid 06.06.1997 (2021) [Criminal Procedure Code of the Republic of Poland of 06.06.1997]. URL: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/kodeks-postepowania-karnego-16798685> [in Polish].
 6. Tsyhanok, S. (2019) Nezalezhnist prokuratury: dosvid Polshchi [Independence of the prosecutor's office: the experience of Poland.]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. 2019. № 6. P. 343–346. [in Ukrainian].
 7. Moisyk, V. (2008) Do pyttannia reformuvannia ukrainskoi prokuratury [On the issue of reforming the Ukrainian prosecutor's office]. *Holos Ukrainy*. 13 travnia (№ 89). P. 8–9. [in Ukrainian].